

**LINGUO-FOLKLORISTIC DIMENSIONS OF THE CHILDREN'S ORAL
TRADITION AMONG THE BULGARIANS IN THE VILLAGE OF TERNIVKA
(MYKOLAIV, UKRAINE): DIALECTAL CONSERVATION AND INTERFERENCE**

Olga Kolot

Institute for Bulgarian Language "Prof. Lyubomir Andreychin" at the Bulgarian Academy of
Sciences, Bulgaria, kolotol2811@gmail.com
ORCID ID: 0009-0003-8118-9254

Abstract: The present scientific study aims to reveal the linguo-folkloristic dimensions, the specifics of dialectal conservation, and linguistic interference in the children's oral tradition among the Bulgarian historical diaspora in the village of Ternovka (Mykolaiv, Ukraine), analyzing the preserved folklore forms in the context of their prolonged existence in a multi-ethnic and Slavic-speaking environment. The methodological basis of the study combines approaches from contemporary ethnolinguistics, dialectology, folk pedagogy, and linguistic geography, applying a complex of methods for textual, semantic, and linguistic analysis of field recordings, archival documents (including historical sources from the 19th–20th centuries), and comparative parallels with the folklore repertoire of other Bulgarian migrant communities. The obtained results show that the genre repertoire of children's folklore in Ternovka—comprising counting-out rhymes, riddles, lullabies, verbal formulas, teasing rhymes, and traditional games such as "Dai babo ogon", "Chilik", "Dziga", "Baba-zhaba", "Pilenitsa", "Mucheta", and "Ukuba"—functions as a unique treasury of archaic mythopoetic, sacred, and ritual codes that preserve specific dialectal traits, archaisms, and lexical strata of the migrant Bulgarian speech. Based on the analysis, the conclusion is drawn that although urbanization, modern technological progress, and the weakening of direct communicative ties with the historical homeland exert a serious influence on the transmission of traditions, children's folklore continues to be an extremely resilient mechanism for ethno-cultural reproduction, socialization, and the preservation of ancestral identity among younger generations. As practical and scientific-methodological recommendations, it is proposed to intensify field ethnographic expeditions, create systematic digital archives and audio-textual databases of oral memory, and develop special educational programs and initiatives within Bulgarian schools and cultural centers to integrate these folklore specimens into contemporary pedagogical practice. The article also integrates valuable additional historical and cultural data, including information on native-language education in the Ternovka school from 1924 to 1938 (the school having been founded in 1839), as well as unique folklore texts and records preserved in the personal archives of local informants and researchers, such as Iliya Nikitovich Gamza and the archival materials of S. Tsvetko, illustrating the continuity between spinning-bee (sedjanka) traditions and the world of children's play.

Keywords: children's folklore, Bulgarian diaspora, dialectology, oral tradition, ethno-cultural identity

**ЛИНГВОФОЛКЛОРИСТИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ДЕТСКАТА УСТНА
ТРАДИЦИЯ У БЪЛГАРИТЕ В С. ТЕРНИВКА (МИКОЛАИВ, УКРАИНА):
ДИАЛЕКТНА КОНСЕРВАЦИЯ И ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ**

Олга Колот

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на
науките, kolotol2811@gmail.com
ORCID ID: 0009-0003-8118-9254

Резюме: Настоящото научно изследване си поставя за цел да разкрие лингвофолклористичните измерения, спецификите на диалектната консервация и езиковата интерференция в детската устна традиция сред българската историческа диаспора в с. Тернивка (гр. Миколаив, Украйна), като анализира съхранените фолклорни форми в контекста на продължителното им съществуване в иноетнична и славяноезична среда. Методологичната основа на студията обединява подходи на съвременната етнолингвистика, диалектология, народна педагогика и лингвостатистика, като се прилага комплекс от методи за текстологичен, семантичен и лингвистичен анализ на полеви теренни записи, архивни документи (включително исторически източници от XIX–XX век) и сравнителни паралели с фолклорния репертоар от други български преселнически общности. Получените резултати показват, че жанровият репертоар на детския фолклор в Тернивка — включващ броилки, гатанки, приспивни песни, словесни формули, подмятания и традиционни игри като „Дай бабо огън“, „Чилик“, „Дзига“, „Баба-жаба“, „Пилец“, „Мучета“ и „Укуба“ — функционира като уникална съкровищница на архаични митопоестични, сакрални и ритуални кодове, които запазват специфични диалектни черти, архаизми и лексикални пластове на преселническия български говор. Въз основа на анализа се прави изводът, че

макар урбанизацията, съвременният технологичен прогрес и отслабването на преките комуникативни връзки с прародината да оказват сериозно влияние върху предаването на традициите, детският фолклор продължава да бъде изключително устойчив механизъм за етнокултурна репродукция, социализация и съхраняване на родовата идентичност сред младите поколения. Като практически и научно-методически препоръки се предлага интензифициране на полевите етнографски експедиции, създаване на систематизирани дигитални архиви и аудио-текстови бази данни с устната памет, както и разработването на специални образователни програми и инициативи в рамките на българските училища и културни центрове за интегриране на тези фолклорни образци в съвременната педагогическа практика. В статията са интегрирани и ценни допълнителни историко-културни данни, сред които сведения за обучението на родния език в тернивското училище в периода от 1924 до 1938 г. (при основаване на училището през 1839 г.), както и уникални фолклорни текстове и записи, съхранени в личния архив на местни информатори и изследователи, като например Илия Никитович Гамза и архивните материали на С. Цветко, илюстриращи приемствеността между седенкарските традиции и детския игрови свят.

Ключови думи: детски фолклор, българска диаспора, диалектология, устна традиция, етнокултурна идентичност.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременната лингвистика, и по-специално в диалектологията и етнолингвистиката, приоритетна задача е изследването на езиковите данни, свързани с народната традиция. Тъй като езикът е неотделим компонент от културния облик на дадена общност, той служи като фундаментален източник за реконструиране на нейното етнокултурно минало и за установяване на етническите ѝ особености.

В началните етапи от своето развитие през XIX век, българската фолклористика изпитва силното влияние на руски и украински изследователи. Те имат ключова роля за събирането и издаването на български фолклорни материали, както и за създаването на теоретичната рамка на дисциплината. Научният обмен се засилва благодарение на експедициите на учени като О. М. Волински, И. И. Срезневски, П. И. Прейс, В. И. Григорович и А. Ф. Гилфердинг на Балканите, както и вследствие на емиграцията на видни български възрожденци в Украйна (В. Априлов, Н. Геров, В. Чолаков, М. Дринов и др.).

Юрий Венелин изиграва пионерска роля в разкриването на българското фолклорно наследство пред света. Вдъхновен от неговите трудове, Васил Априлов поставя основите на родната фолклористика, като инициира целенасоченото документиране на народните умотворения. Неговото дело скоро е продължено от редица видни просветители, сред които братя Миладинови, П. Р. Славейков, Г. С. Раковски и други значими фигури на епохата.

Мигрирайки към днешните украински територии, българските преселници пренасят своя уникален бит, традиции и устна култура. Интересен феномен е, че животът в сходна славянска езикова среда способства за съхраняването на много фолклорни жанрове, които понякога демонстрират дори по-висока устойчивост сред диаспората, отколкото в самата прародина. Тази консервация на традицията предизвиква академичния интерес на украинските изследователи още през XIX век, което поставя началото на системното проучване на преселническия фолклор.

В съвременната хуманитаристика проучването на културното и фолклорното наследство на общностите, живеещи извън историческата си родина, заема ключово място. Особено внимание се обръща на пограничните етноси, тъй като тяхното развитие предлага уникален материал за широк спектър от историко-географски и етнолингвистични изследвания. В условията на продължителен контакт с иноетнична среда, тези групи често консервират изключително ценни архаични форми на езика и културата, които в самата прародина може вече да са изчезнали. Днес се прилагат модерни интердисциплинарни подходи, за да се анализират тези сложни процеси на съхраняване на идентичността от различни изследователски гледни точки. Що се отнася специално до българската диаспора в Украйна, нейната богата устна традиция е обект на траен академичен интерес. Значителен принос в събирането, систематизирането и задълбоченото изследване на този специфичен преселнически фолклор имат автори като Н. Шумада, И. Горбан, Я. Конева, В. Колесник, С. Георгиева, Т. Брага и редица други учени, чиито трудове служат като стабилна теоретична основа за съвременните проучвания в тази област.

Петър Динеков в своята статия «Език и народната съдба» пише, че «всяка фолклорна творба е свързана с определен диалект; цялото народно поетическо творчество – като една огромна общонационална съвкупност (по географски области, жанрове, варианти, историческо развитие и т.н.), – обхваща всички диалекти на българския език, т.е. всички прояви на живия народен език. Фолклорът отразява най-пълно народната езикова стихия, той възплъщава в себе си богатство на националния език, целия словесен фонд на устната реч, всичките му граматични форми и най-разнообразните му изразни средства» (Динеков, 1979).

2. ИЗЛОЖЕНИЕ

Пространствено-времевият континуум е основен двигател на културната диференциация, а географската отдалеченост генерира специфична емоционалност, която намира своето най-трайно отражение във фолклорните и езиковите форми. Териториалното разнообразие на човешката реч е притегателен център за лингвистите още от самото възникване на тази наука. Този засилен изследователски интерес към автентичния народен говор през късния XIX век закономерно води до обособяването на диалектологията. И до днес тя продължава своето плодотворно развитие, търсейки отговори на ключови въпроси, засягащи пространственото разслоение на езика.

В съвременната наука териториалното многообразие на традиционната култура се възприема от специалистите като ключова предпоставка за нейното жизнено духовно обогатяване. Съществува ясно изразена и неоспорима зависимост между езика на устното народно творчество и конкретния ареал на неговото битуване. Изследването на тази взаимовръзка води до логичния извод, че диалектна природа притежава не само лингвистичната система, но и самият фолклор в своята цялостна етнокултурна специфика.

Вече близо двеста години лингвисти и фолклористи изследват задълбочено езика на устната традиция. В резултат на този траен интерес, преди около пет десетилетия се обособява лингвофолклористиката – интердисциплинарна област, фокусирана върху функционалната специфика на езиковите структури в народните умотворения. В устното творчество локалният елемент прониква на всички нива: от избора на теми и изграждането на репертоара, до сюжетната композиция и нейната привързаност към конкретен топос. Редица анализи на поетичния фолклорен език категорично потвърждават, че лексикалната, семантичната и стилистичната самобитност на текста е в директна зависимост от средата, в която той битува и е документиран.

В съвременността осмислянето и съхраняването на родовата памет като неразделна част от етническата история се превръща във все по-сложна задача. Колкото повече поколенията се отдалечават във времето и пространството от своята първоначална родина, толкова по-осезаемо избледняват спомените за техните корени. Точно поради тази причина днес е от критично значение да документираме наследството, свързано с фамилните и календарните ритуали. Този процес изисква запазването на обредния фолклор, специфичната терминология за традиционното облекло, кулинарните практики, битовия инвентар, народната медицина и билките, както и безценното богатство на народните песни и поговорки. За това често споменава в своите трудове С. Георгиева. (Георгиева, 2024, 2025)

Играта традиционно се осмисля като ключов фактор за изграждането на културни модели. Както отбелязва В. Колева, в българския контекст детските игри надхвърлят чисто развлекателната си функция, изпълнявайки съществена познавателна и възпитателна роля. Те подготвят децата за трудова дейност, изграждат уважение към по-възрастните поколения и развиват естетическите възприятия. Същевременно, игровите практики съхраняват следи от архаични вярвания и ритуали, служейки като своеобразен шифър за декодиране на древни познания. Дори когато боравят с най-обикновени битови предмети, чрез силата на детското въображение и имитацията, участниците ги трансформират в необикновени, символични обекти и събития (Колева, 2014).

Макар научното понятие „детски фолклор“ да възниква на по-късен етап, възрастта на самите произведения е безспорно древна, тъй като те произтичат пряко от непреходната нужда на народната педагогика да възпитава и развива младото поколение. В съвременната фолклористика се приема по-широкото тълкуване на термина, което обединява както детското самостоятелно творчество, така и произведенията на възрастните, адресирани към най-малките. Всички тези фолклорни форми споделят една обща цел – да съдействат на детето в първите му стъпки към опознаването на близките хора, предметите от бита и явленията в света.

Педагогическият потенциал на традиционните игри за най-малките е забелязан още от Никола Живков, който ги събира в своя сборник „Детска мъдрост“ (1887 г.). Неговото дело представлява своеобразен опит да се утвърди родната алтернатива като противовес на навлизащите чужди културни модели. Значим принос в документирането на подобен фолклорен материал имат също възрожденци и изследователи като Любен Каравелов, Георги С. Раковски и етнографът Васил Чолаков.

Чрез игровите практики детето се приобщава към семейните ценности и усвоява основните морални ориентири. Тези занимания изграждат уважение към по-възрастните поколения и подпомагат цялостната социализация. По време на игра подрастващите интуитивно възприемат натрупания житейски опит на своите предци. За съжаление, днешната динамична реалност все по-често прекъсва тази деликатна приемственост. Традиционните игри обаче остават не просто средство за забавление, а носители на дълбок образователен и сакрален смисъл.

Както отбелязва С. Цветко в своите записки за местните седянки, една от популярните детски игри по това време е била „Баба-жаба“ (Гамза, 2014). Участниците се нареждат в колона, хванати един за друг. Първият в редицата влиза в ролята на водач, който трябва да предпазва останалите зад гърба си. Срещу него застава „ловец“, чиято задача е да улови децата от колоната. Всяко хванато дете излиза от строя,

сяда отстрани и започва силно да квака. Едва след като цялата група бъде изловена, се избират нови водач и ловец.

Друго традиционно забавление, описано в архивите, е играта „Пиленца“. При нея по-големите младежи и девойки сядат в кръг, като всеки взима в скута си малко дете (около 5-6-годишно), което играе ролята на „пиленце“. Един от по-големите остава извън кръга без дете – неговата цел е да тича наоколо и да се опита да докосне главата на някое от малките. В определен момент възрастните скачат и започват да се движат по кръга, състезавайки се отново да седнат до „пиленце“. Този, който остане без място, поема ролята на преследвач. Атмосферата се допълва от малките, които непрекъснато пиукат, и от девойките, припяващи: „Пийте ми, пийте пиленца“.

Сред най-жизнените забавления за съвсем малки деца се откроява „Дай бабо огън“. Тя се играе по двойки и се гради върху забавен диалог. Единият участник (възрастният) допира върховете на пръстите на двете си ръце. Пространството, което се образува между палците и показалците, символизира „къщата на бабата“, а останалите пръсти встрани служат за стъпала (наричани „пулици“). Детето започва да докосва тези стъпала отдолу нагоре (започвайки от кутретата), като изрича добре познатите реплики:

«- Дай бабо огън!

- Качувай са на по-горната пулица!»

И така, стигайки до показалците – там след думите на детето

«Дай бабо огън!», бабата отговаря – „Влес си земи!

Детето пита страхливо -

«-Ами там а кучиту айга сиди!»

« Не, няма гу, утиди с дядуту на охота, тва а гаиштите му».

Детето мушва ръката между дланите на «бабата», която стиска с вик:

«Гау!».

Широко разпространена сред местните е кратката броилка „Гога“, служеща за изброяване на детските пръстчета. «Една гога, две гоги, три и с та гога четири, пет.» — при нея по-възрастният хваща ръчичката на малкото и посочва всеки пръст. Аналогичен принцип на отброяване се открива и във фолклорния текст „Кутилче-мутилче на мама рекло“:

П'ервуту р'екло кидим да работим

Вторуту р'екло нице да оди на рабута

Третуту ки утиди да краде

Па ч'етв'ертуту р'екло –

- яс ки убадя на тати и на мама,

бу вие ки одите да крадете и ядете

и на мене не да дате В категорията на двигателните забавления с ръце попада и популярната игра „Цив, цив гарга“. При нея възрастният захваща леко кожата върху горната част на детската длан, имитирайки форма на птица, след което произнася римувания диалог:

Циф-циф гарга,

къде си одила?

За попово зрънце.

Како си правила?

Брашнице , да си рана децицата.

Друг вариант е:

-Циф-циф гарга,

къде си одила?

На подпуву арманче.

-Ко там си правила?

Вудичка сам пїла,

Травичка сам брала,

Фурррр, полетя на главичка седна.

В тези римувани текстове ясно проличават архаични представи за магическата и изцелителна мощ на словото, за което се е смятало, че има способността да въздейства върху обективната реалност и да облекчава физическото страдание. При подобни ситуации по-възрастният поглажда удареното или възпалено място по тялото на детето, изричайки успокоителната формула:

Бай, бай, кутле,

Да уздравяй ду утре.

Булялу –уздравялу,

За другу питалу.

Фър, на дядувуту куче!

Изключително популярни и до днес са детските игри, познати под местното название „чучки“. При тях възрастният слага малкото дете върху единия си крак и започва леко да го подруска, съпровождайки ритмичното движение със специални песнички:

*Дзур, дзур, кончи,
Зулутия звончи,
Срѣбната лажичка,
Счупена паничка.*

Сред жителите на Тернивка са добре разпространени и забавленията, включващи ритмично ръкопляскане. Обикновено тези движения се изпълняват едновременно с пеене или речитиране на кратки фолклорни формули. Един от оцелелите до днес примери, който се среща в няколко различни варианта, е следният:

*Яренце-бяренце
Утври на мама
Мама ти носи
Студена вудичка,
Зелена тревичка
И бялу ляпче.*

*Да ядеш да пиеш
Да пураснеш гулям!*

С цел да се насърчи участието на най-малките в ежедневните домашни задължения, възрастните често прибегват до помощта на забавни рими. Например, традиционното приготвяне на пуканки върви ръка за ръка със следното стихче:

*Пукали, пукали,
Пукай ти са бяли патки.
Дяду свири на кавалу,
Баба игра със месалу.*

Моделът на възпитание в селото се отличава със своята мекота – децата растат, заобиколени от много обич и грижа. Проявите на детско непослушание обикновено се приемат с разбиране и най-често се разведряват чрез шеговити закачки, като например:

*Тодурчету байнувату, хубавуту,
Койту среине зад вратата,
С тучилката (перепу) главата.*

Популярното стихотворение „Тум-тум таралеш“ е отлично познато във всички местни семейства, които пазят своето българско потекло. Според разпространеното мнение, този текст е навлязъл в бита чрез букварите за първи клас през периода 1924–1938 г. Тогава учебният процес в местното школо (което е основано още през 1839 г.) се е провеждал на роден български език:

- Тум-тум таралеш, къде одиш на пътеш?
- Да си сбирам жилѣсца.
- Ми зашто са ти жилѣсца?
- Да си права иглѣчки.
- Ми зашто ти са иглѣчки?
- Да си ишия турбѣчки.
- Ми зашто ти са турбѣчки?
- Да си сбѣрам брашнице.
- Ми зашто ти ѣе брашнице?
- Да си вѣра кѣшица.
- Ми зашто ти ѣа кѣшица?
- Да си рѣна дѣчѣца.
- Ми зашто са ти дѣчѣца?
- Да ми пѣшат брадѣца.

Към групата на детските забавления спада и играта „ядеш“, която тренира вниманието и бдителността (Колот, 2024). Обикновено тя се практикува по време на семейно хранене с птиче месо (кокошка или патка), като се използва специфичната вилкообразна кост (ядец). Възрастен подканва детето да счупят костта заедно. Участникът, в когото остане по-голямото парче, го подава на другия. Приеманият е длъжен да изрече фразата „Знам да зимам“. От този момент нататък, при всяко подаване на предмет, взиманият трябва да повтаря тези думи. Ако забрави, губи играта с възгласа „Ядеш“.

Интересен пример за ролева игра е местният вариант на криеница, наречен „Нашата Ванга“. При нея се тегли жребий с клечки, за да се определи кой ще търси. Избраният участник бива изпратен да открие другите, придружен от задължителната реплика: „Нашта Ванга река да трѣсиш... (името на скритото дете)“.

Жителите на Тернивка са съхранили и класическата българска игра „Чилик“ (или „челик“, което идва от турската дума за стомана). Това динамично състезание тества физическата сила, прецизността и бързите рефлексии. Основният уред (чилик) представлява 15-20 сантиметрова кръгла пръчка, заострена в двата края. В началото състезателите очертават своите полета (правоъгълници) на земята. Първият играч използва плоска дървена бухалка (матка), за да отскочи чилика във въздуха, след което с втори удар го изстрелва към съперника си. Целта на втория участник е да отбие летящата пръчка. Разиграването продължава до падането на чилика, а печели онзи играч, който успее да опази своето поле от попадение. Местният информатор Илия Н. Гамза описва и забавлението „Мучета“, което наподобява днешния боулинг, но се е играло изцяло с подръчни материали. Друга специфична игра, практикувана тайно от момчетата поради нейната опасност, е „Укуба“. Участниците очертават кръг на земята и се редуват да хвърлят нож, стремейки се острието „да са забучи фаф песоку“ вътре в очертаванията. За играта „Суркалка“ се е използвал голям метален обръч от стара бъчва, който децата са търкаляли със специално „желязна кучеражче“. Съществувал е и силов вариант, при който двама участници стъпват в обръча и се теглят в противоположни посоки. По-възрастните са изработвали за своите внуци „Дзига“ – дървени и цветно боядисани пумпали, които децата са въртели („шлякая ги с камшику“). Сред старите игри се помни и „Биток“ (носеца името на медна монета), при която целта е била тежката пара да се хвърли с пръсти така, че да се преобърне максимален брой пъти.

За съжаление, приспивните песни сред българите в Тернивка са жанр, който е почти изчезнал от съвременната памет. Все пак, по време на теренната работа бяха документирани кратки фрагменти, които се отличават с дълбока майчина нежност. За да успокоят и приласкаят бебето, майките си служат с емоционално наситена лексика и използват умалителни форми на животни (пиленце, агънце, козленце) като символи на крехкост. Едновременно с това в текстовете се призовават образите на вълка и лисицата – хитри и силни приказни герои, на които се отрежда ролята да закрилят беззащитното кърмаче (Гамза, 2014).

*Спи, заспивай, кукошчице,
тата ти е вълк,
майка ти - лисичка...*

*Спи, заспивай, яренце-бяренце,
чернички учички, млечку дитенце...*

*Спи, заспивай, мойту пиле,
мойту пиле, мойту милу...*
(Гамза, личен архив).

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на проведените анализи можем да заключим, че макар достигналите до наши дни традиционни детски игри да са намалели като брой, те продължават да съществуват в забележително разнообразие от локални варианти. Днес, в условията на глобализация, урбанизация и бурно развитие на съвременните технологии, които неминуемо изтласкват старите игрови практики, детският фолклор доказва своята изключителна устойчивост. Той се утвърждава като един от най-живнените и консервативни компоненти на нематериалното културно наследство на българската диаспора в Тернивка.

Проучените фолклорни форми функционират не просто като средство за детско забавление, а като своеобразна капсула на времето, съхраняваща архаични митопоетични, сакрални и ритуални кодове. Чрез тях се предава не само етичната и моралната система на предците, но и се осъществява безценна консервация на специфични диалектни черти, лексикални пластове и архаизми от преселническият български говор, устояли на продължителната езикова интерференция в иноетнична славяноезична среда. Тъй като броилките, гатанките, приспивните песни и ролевите игри изпълняват ключови народно-педагогически функции, те продължават да служат като невидим, но мощен механизъм за етнокултурна репродукция, социализация и запазване на родовата идентичност сред младите поколения.

За да се гарантира оцеляването на това богатство, в настоящия момент от първостепенно значение е интензифицирането на теренното документиране и спасяването на устната памет чрез систематични записи на най-възрастните информатори, както и чрез задълбочено проучване на съществуващите лични архиви. В практико-приложен план е силно препоръчително тези фолклорни образци да бъдат дигитализирани и активно интегрирани в съвременните образователни програми на българските училища и културни центрове. В крайна сметка играта – като универсален език и средство за предаване на традицията – остава фундаментален стълб за духовното развитие и съхраняването на етнокултурния облик на общността.

ЛИТЕРАТУРА

Гамза, В. (2014) Приносът на Сергей Цветко в украинската българистика. – В: сп. Наука, кн. 3, Т. XX, изд. на СУБ, С. 59–64.

- Гамза, В. (2014). Тернівка. Історико-етнографічний нарис. Миколаїв: Іліон.
- Георгиева, С. (2024) Диагностиращите лексикани маркери на българските говори в Украйна. – Български език, Приложение/Bulgarian Language, Supplement, 71 (2024), с. 443–454.
- Георгиева, С. (2024) Родилната обредна лексика в украинските български говори: етнолингвистичен етюд. XXI-ї Міжнар. наук. конф. Ольвійський форум – 2024 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі, Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 35-39
- Георгиева, С. (2024) Към типологията на един новоформиран български преселнически говор от смесен тип: обща характеристика (първа част). – Български език, № 2, с. 68–80.
- Динев, П. (1979) Фолклор, език и народна съдба. С. БАН.
- Дончева, Ю. (2020) Българските детски фолклорни игри в съкровищницата на нематериалното ни културно наследство. В: Нематериалното културно наследство: Самобитност, Приемственост, Опорочаване, "За буквите - О писменехъ", Академично издателство "За буквите – О писменехъ", стр. 218 - 229, ISBN 978-619-185-414-1
- Живков, Н. (1887) Детска мъдрост.
- Колева, Ваня. (2014) Детските игри – проекция от древни представи и ритуални практики. Часовникът и воденицата. София, С. 20–38.
- Колот, О, О. Харчук. (2024) Збереження ідентичності через мову гри: дитячий фольклор болгарських поселенців в Україні (на матеріалі села Тернівка, Миколаїв). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія., 66, Міжнародний гуманітарний університет, 2024, ISSN:2409-1154, 75-79 Міжнародно академично издателство
- Колот, О. (2025) Диалектната класификация на българския говор в с. Тернівка: между тракийската основа и диалектната многослойност. Книжовният език и диалектите - исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 90-годишнината от рождението на проф. Ив. Кочев, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2025, ISBN:978-619-245-548-4, 184-196